

دی ۱۳۸۷

۹ دی ماه ۱۳۸۵ خورشیدی؛
تأیید نخستین قانون اساسی

نخستین قانون اساسی از سوی مظفرالدین شاه قاجار و تبدیل حکومت سلطنتی به حکومت مشروطه‌ی سلطنتی مجلس شورای ملی که با حضور نمایندگان تهران افتتاح شده بود، پس از حضور نمایندگان شهرستان‌ها کار خود را آغاز کرد. مهم‌ترین وظیفه‌ی این مجلس تدوین و تصویب قانون اساسی مشروطه بود.

نمایندگان برای تدوین قانون اساسی مشروطه نخست به تضمین نقش مجلس توجه کردند در سندی که بعدها به قانون اساسی مشهور شد مجلس ملی نماینده‌ی قاطبه‌ی مردم از اختیارات وسیعی برخوردار شد. مجلس می‌توانست در همه‌ی مسائل اقدامی که برای رفاه دولت و ملت باشد انجام دهد. تصویب نهایی کلیه‌ی قوانین، فرمان‌ها، بودجه، معاهدات، قروض، انحصار و امتیازات با مجلس بود. مجلس برای مدت ۲ سال دایر شد. در این مدت اعضای مجلس مصون از تعرض و دست‌گیری بودند مگر با مجوز مجلس.

امتیاز دربار این بود که به شاه اختیار داده شد سی نفر سناتور برای مجلس سنا برگزیند، اما این حق برای مجلس شورای ملی محفوظ ماند که در آینده نقش دقیق سنا را تعیین کند.

در قانون اساسی مشروطه به هیچ وجه از حقوق طبیعی و فطری و آزادی‌های فردی و اجتماعی ملت ایران؛ یعنی از اساسی‌ترین موادی که در قانون اساسی شورایی چون فرانسه و انگلستان و بلژیک و کشورهای متحد آمریکای شمالی و امثال آن گنجانیده شد ذکری به میان نیامده است.

تدوین قانون اساسی با مشکلاتی روبه‌رو شد به این معنی که آزادی خواهان و درباریان سعی داشتند قانون را به نفع خود تنظیم کنند. سرانجام آزادی خواهان پیروز شدند و قانون مزبور را در ۵۱ اصل تنظیم کردند و به شاه که در بستر مرگ بود، عرضه کردند و شاه قبل از مرگ به ترغیب مشاوران خود قانون اساسی را ۹ دی ماه امضا کرد.

دی نام دهمین ماه سال و نام روزهای هشتم، پانزدهم و بیست و سوم هر ماه در گاهشماری اعتدالی خورشیدی است. در اوستا **dathush** به معنی آفریننده و آفریدگار است و غالباً صفت اهورامزدا است. برای این که سه روز نامور به دی با هم اشتباه نشوند، نام هر یک را به نام روز بعد می‌پیوندند؛ مثلاً روز هشتم را «دی باذر و روز پانزدهم دی بهمین و...» است.

مردم ایران از این ماه به نام‌های گوناگون یاد می‌کنند، نام دیگر این ماه در میان کردها «بقران» و «بقرانبار» به معنی انبار برف است. در دماوند «مردادماه» در گیلان «شیرما» در نواحی مرکزی و شرقی «د»، «ده»، «دآ» تداول دارد.

رنگ آبی روشن، فلز سرب، سنگ یاقوت کبود و سیاره‌ی زحل را به دی ماه منسوب می‌کنند.

اشاره

وقایع و حوادث مهم به شکل‌های مختلف در رسانه‌های گوناگون مطرح می‌شوند. در صفحه‌ی روزشمار سعی می‌کنیم به اتفاقاتی اشاره کنیم که تا کنون کم‌تر مطرح شده‌اند و هم‌چنین تا حدی کاربرد آموزشی دارند. معلمان محترم می‌توانند به مناسبت‌های مختلف آن‌ها را در کلاس درس خود به کار ببرند.

۱۱ دی ماه ۱۳۶۷ خورشیدی؛
صدور دومین بیانیه‌ی سازمان ملل متحد درباره‌ی قطعیت نام خلیج فارس

۱۳ دی ۱۳۷۸ خورشیدی؛
تولد جمال‌الدین همایی

از ۴۰۰ سال قبل از میلاد همواره نام دریای خلیج فارس موجود است. در قرآن کریم در سوره‌ی کهف از دریایی نام برده می‌شود که محل رویارویی حضرت موسی (ع) با حضرت خضر (ع) است و آن مجمع‌البحرین نام گرفته است. ۹۵ درصد از تفسیرها از قرن اول تا ۱۴ هجری می‌گویند این دو دریا دریای فارس و دریای روم است.

Persian Gulf آبراهی است در امتداد دریای عمان و در میان ایران و شبه‌جزیره‌ی عربستان قرار دارد و با مساحت ۲۳۳۰۰۰ کیلومتر مربع، سومین خلیج جهان به‌شمار می‌رود.

سازمان ملل متحد در چندین نوبت در بیانیه‌ها و اصلاحیه‌ها و مصوبه‌های گوناگون و با انتشار نقشه‌های رسمی نه تنها بر رسمی بودن نام خلیج فارس تأکید کرده است بلکه از هیئت‌های بین‌المللی خواسته که در مکاتبات رسمی، به‌ویژه در اسناد سازمان ملل از نام کامل خلیج فارس استفاده کنند.

در دهه‌ی ۱۹۳۰ شخصی به نام سرچارلز بلگریو Sir Charles Belgrave که نماینده‌ی سیاسی بریتانیا در خلیج فارس و مشاور شیخ بحرین بود، تغییر نام خلیج فارس را به خلیج عربی به دولت بریتانیا پیشنهاد داد؛ ولی این پیشنهاد به پایگانی فرستاده شد.

در سال ۱۹۵۸ عبدالکریم قاسم رئیس‌جمهور عراق قصد داشت نام خلیج عربی را جایگزین خلیج فارس کند. او با چنین حربه‌ای می‌خواست که رهبری دنیای اعراب را به دست آورد؛ اما کسی به اقدام او توجهی نکرد. در سال ۱۹۶۲ جمال عبدالناصر در قالب پان عربیسم تصمیم گرفت برای اولین بار نام خلیج عربی را به جای خلیج فارس به کار ببرد.

صدام حسین با صرف میلیون‌ها دلار در مراکز تحقیقاتی و دانشگاهی، کنفرانس‌های متعددی را ترتیب داد و نویسندگان را ترغیب کرد که در مورد فارسی‌زدایی از منطقه کتاب بنویسند.

جلال‌الدین همایی متخلص به سنا در سال ۱۳۷۸ در اصفهان و در خانواده‌ای اهل ادب و فضل، دیده به جهان گشود. پدر او طرب شیرازی و نیز پدربزرگش همای شیرازی هر دو از شاعران گران‌سنگ و صاحب دیوان به‌شمار می‌روند.

تلاش و کوشش او در علوم عقلی و هم‌چنین در فقه و اصول به حدی بود که از مراجع تقلید اجازه‌ی اجتهاد دریافت کرد.

جلال‌الدین همایی به سال ۱۳۰۷ خورشیدی به خدمت وزارت معارف (آموزش و پرورش) درآمد. او در سراسر زندگی خود جز به تدریس و تألیف نپرداخت و پست‌هایی را که از طرف دستگاه حاکمه به وی پیشنهاد می‌شد با صراحت کامل رد می‌کرد.

استاد همایی که در زمان خود از استادان برجسته در ایمان و تقوا و فضیلت و اخلاق نمونه‌ی شاخص و ممتاز بود در تاریخ ۲۹ تیر ماه ۱۳۵۹ در سن هشتاد سالگی درگذشت.

بعضی از آثار او عبارت‌اند از: تاریخ ادبیات ایران؛ مقدمه‌ی اخلاق ناصری؛ غزالی‌نامه؛ تصحیح مصباح‌الهدایه و مفتاح‌الکفایه؛ دستور زبان فارسی؛ دیوان اشعار؛ صناعات ادبی؛ شرح مشکلات مثنوی مولوی؛ و...

۲۲ دی ۴۲۷ خورشیدی؛
درگذشت ابوسعید ابی الخیر

۳۰ دی ماه ۱۳۵۷ خورشیدی؛
اعلام بازگشت امام خمینی (ره) به وطن

به دنبال تشکیل شورای انقلاب و فرار شاه از ایران به قاهره در ۲۶ دی ماه ۱۳۵۷ هزاران تن به خیابان‌ها ریختند تا آن لحظه‌ی تاریخی را جشن بگیرند و براندازی نظام سلطنتی را بخواهند. در ۲۹ دی با فراخوان امام خمینی به «رفراندوم خیابانی»، به منظور تعیین سرنوشت سلطنت و نیز حکومت بختیار، مردم به خیابان‌ها ریختند.

مهم‌ترین مسئله‌ی باقی‌مانده بازگشت امام خمینی به ایران بود. ایشان در مصاحبه‌ها اعلام کرده بودند که به وطن باز خواهند گشت، بختیار که با حمایت آمریکا و به عنوان یک چهره‌ی ملی قصد مهار انقلاب اسلامی و خاموش کردن شعله‌های قیام را داشت خود را در این امر ناتوان می‌یافت و می‌کوشید که با قانونی جلوه دادن دولت خود قیام مردم را سرکوب کند، مخالفت خود را با بازگشت امام خمینی اعلام کرد و دستور بسته شدن فرودگاه‌های کشور را داد؛ اما تظاهرات میلیونی در روز اربعین، با وجود استقرار وضعیت حکومت نظامی که یک صدا خواستار بازگشت امام خمینی بودند، آخرین زنگ خطر بود که به صدا درآمد و بختیار و سران ارتش و نیز آمریکایی‌ها بار دیگر غافلگیر شدند. پس از تظاهرات روز اربعین نیز کارکنان هواپیمایی ملی ایران و سازمان هواپیمایی کشوری بدون اجازه و توافق با دولت تصمیم گرفتند برای بازگشت امام خمینی (ره) یک پرواز ویژه موسوم به پرواز انقلاب ترتیب دهند.

ابوسعید فضل بن ابی الخیر از اکابر مشایخ عرفا و صوفی نامی قرن پنجم هجری و از نخستین چهره‌های برجسته‌ی عرفان ایرانی است. او در شهر میهنه* به دنیا آمد و سال‌ها در مرو و سرخس فقه و حدیث آموخت و وی پس از اخذ طریقه‌ی تصوف به دیار خود بازگشت و سال‌ها به ریاضت پرداخت. ابوسعید اولین کسی است که شعر عارفانه به زبان فارسی سرود. در میان عارفان، مقامی بسیار ممتاز دارد چنان‌که در شعر پارسی چهره‌ی او در کنار مولوی و خیام قرار می‌گیرد و در تاریخ اندیشه‌های عرفانی در صدر متفکرانی از قبیل حلاج، بایزید بسطامی و ابوالحسن خرقانی به شمار می‌رود.

اشعار و شهرت شاعری ابوسعید به حدی است که بسیاری از عرفا و دانشمندان برای شعرهای او شرح نوشته‌اند. از آثاری که تاکنون درباره‌ی این شاعر نوشته شده است می‌توان اسرار التوحید فی مقامات شیخ ابی سعید تألیف محمدبن منور؛ رساله‌ی حالات و سخنان ابوسعید گردآورنده ابو روح لطف‌الله نوه‌ی ابوسعید؛ و سخنان منظوم ابوسعید ابوالخیر را نام برد.

ابوسعید در شامگاه روز پنج‌شنبه چهارم شعبان ۴۴۰ هجری قمری در هشتاد و سه سالگی در زادگاهش میهنه درگذشت.

زینویس

* میهنه: از توابع خراسان بزرگ. ویرانه‌ی این شهر در ترکمنستان امروزی قرار دارد.

منابع

۱. آبراهامیان، یرواند. ایران بین دو انقلاب، کاظم فیروزمند و همکاران، تهران: نشر مرکز، ۱۳۷۹.
۲. خوش‌عمل، عباس. شاهد خلونگه غیب، تهران: ادبستان، فروردین ۱۳۷۱، شماره‌ی ۲۸.
۳. رضایی، عبدالعظیم. پیشینه‌ی ایرانیان، تهران: در، ۱۳۷۸.
۴. شمیم، علی‌اصغر. ایران در دوره‌ی سلطنت قاجار، تهران: زریاب، ۱۳۸۳.
۵. فرهنگ معین.
۶. مجتهدزاده، پیروز. سرگذشت خلیج فارس، روزنامه‌ی ایران، سال دهم، شماره‌ی ۳۰۰۳، ۲۸ آذر ۱۳۸۳، صفحه‌ی ۱۹.
۷. مجموعه رباعیات ابوسعید ابوالخیر، پیش‌گفتار اسمعیل شاهرودی، همدان: هنرآفرین، ۱۳۷۶.

8. www.cfoon.net
9. http:// fa.wikipedia.org
10. http://: jjtvn.ir
11. www.ketabnam.com
12. www2.irib.ir
13. www2.irna.ir
14. www.imam-khomeini.com